

ORIENTACIONS PER FER UN PLA DE FORMACIÓ PER A FAMÍLIES

Juliol 2022

Introducció

Formar-se és adquirir o actualitzar coneixements per poder donar una resposta més eficaç i eficient davant els reptes que ens proposem i les responsabilitats que adquirim.

El context social és una realitat canviant i, com a conseqüència, la tasca d'educar es fa cada cop més complexa. D'altra banda, diversos estudis indiquen que el nivell formatiu de les famílies, les expectatives sobre el futur dels fills i filles o l'acompanyament que poden proporcionar-los en el procés escolar són elements clau per al seu èxit escolar i educatiu.

El fet que les famílies participin en accions formatives del centre té una influència positiva en els fills i filles, propiciant que aquests valorin més el fet educatiu i estiguin més motivats en el seu procés d'aprenentatge.

Per aquest motiu, tal i com especifica l'article 32.2 de la Llei 18/2003, de 4 de juliol de suport a les famílies, és important que des dels centres educatius es vagi avançant per consolidar les escoles de pares i mares com a espais formatius i de diàleg que contribueixin a millorar les competències i expectatives personals, i que, alhora, permetin a les famílies intercanviar idees i experiències sobre l'educació dels fills i filles.

Objectius del Pla de Formació per a famílies

1. Orientar les famílies sobre habilitats i estratègies que permetin millorar la seva tasca educadora.
2. Millorar l'acompanyament escolar dels fills i filles a casa.
3. Crear vincles entre les famílies i el centre educatiu per tal que mares i pares se sentin part de la comunitat educativa.
4. Generar espais compartits d'aprenentatge entre professorat i famílies.

Orientacions per a l'elaboració del Pla de formació per a famílies

Els centres educatius, com indica l'article 32.2 de l'esmentada llei, han de fomentar la dinamització i la consolidació de les escoles de mares i pares. L'equip directiu és el responsable d'impulsar l'elaboració d'un Pla de formació per a famílies, comptant amb la col·laboració i participació de l'AMPA.

Per a la seva planificació cal tenir en compte alguns aspectes que afavoriran la participació de les famílies en aquesta formació.

Així, cal tenir present que la formació ha de donar resposta a les característiques i necessitats de les famílies i a un interès per compartir coneixements i punts de vista. Així, organitzar xerrades informatives orientades a reforçar el coneixement del sistema educatiu català i del procés d'escolarització, o bé compartir temes que els fills treballen a les tutories pot facilitar la seva participació.

També afavorirà aquesta participació un enfocament que no parteixi de les possibles dificultats o mancances, sinó d'interessos compartits i formulats pel centre i per les famílies a partir dels sabers dels participants.

En el mateix sentit és convenient que les persones assistents s'agrupin en funció de les etapes escolars dels seus fills i filles o d'interessos propis a compartir amb altres famílies. Les sessions de formació poden ser conduïdes per persones dinamitzadores, com docents, les pròpies famílies o experts.

La participació de docents en aquests espais formatius permet compartir significats i projectes i alhora donen continuïtat i coherència a les actuacions de les famílies i les del centre educatiu.

Una **comissió mixta**, en la que hi participin membres de l'equip directiu, docents, representats del l'AMPA o d'altres pares i mares, és un recurs organitzatiu adient per a l'elaboració del Pla. Aquesta comissió es podria encarregar de diverses tasques:

A. *Fer la detecció inicial d'interessos i necessitats formatives de les famílies del centre.*

Abans de l'elaboració del Pla, cal conèixer el nivell educatiu, els interessos i les expectatives formatives de mares i pares per tal de promoure actuacions adequades a la realitat de cada centre.

Aquesta detecció es pot fer a partir de:

L'elaboració d'un qüestionari o enquesta per tal de conèixer els interessos i preocupacions més immediats de les famílies (*Vegeu Annex. Document 1*).

- Es podria passar durant l'últim trimestre, per tal de tenir-lo en compte el curs següent.
- El recull de necessitats i d'interessos detectats pels docents a les reunions, entrevistes, etc.

B. *Elaborar el Pla amb accions formatives específiques que responguin a la detecció feta.*

Per al disseny de les activitats de formació incloses en el Pla s'han de tenir en compte els aspectes següents:

- El format
- El contingut

B1. Tipologia de formats

La formació per a famílies organitzada pels centres pot tenir formats diferents:

- **Conferència**, en la que la finalitat és la sensibilització, informació i difusió, al voltant d'un tema.
- **Espais d'intercanvi de mares i pares**, per tal de debatre o compartir estratègies educatives aplicades a l'àmbit familiar així com intercanviar experiències amb altres famílies que viuen circumstàncies semblants, tot compartint sentiments, situacions, recursos, actuacions i reflexions.
- **Tallers**, que tenen un caràcter eminentment pràctic, amb l'objectiu que les mares i pares puguin experimentar, reajustar actuacions i parlar d'aspectes aplicables a l'educació dels fills i filles a partir d'una dinàmica o activitat vivencial.
- **Debats educatius**, amb assistència de mares i pares, professorat i altres professionals vinculats amb el camp educatiu.
- **Cafès tertúlia**, on assisteixen majoritàriament famílies però també oberts a altres professionals que, en un ambient relaxat, poden compartir i intercanviar idees, processos, reflexions o criteris.
- **Cursos de formació adreçats a tota la comunitat educativa**. Les mares i pares assisteixen i es formen per poder integrar-se a un projecte compartit (exemple el programa de mediació escolar).
- **Fòrums** en espais virtuals d'intercanvi d'opinions.
- **Tertúlies dialògiques** on a partir d'un text literari el professorat, l'alumnat, els familiars i altres agents reflexionen conjuntament.

B2. El contingut

Els temes a tractar s'han d'escollir a partir de consideracions diverses, com:

- La detecció feta prèviament.
- La participació o vinculació de les famílies a algun projecte de centre.

- La possibilitat d'alinejar els continguts de les sessions formatives amb el que els alumnes treballen a les aules (temes curriculars o de tutoria).
- La conveniència de treballar amb les famílies continguts escolars del curs en què es troben els fills i filles, per tal que puguin reforçar i complementar aquests continguts a casa.

C. Fer el seguiment de les activitats formatives programades

És important que es faci un seguiment i una valoració de les activitats formatives realitzades per tal de veure si s'adeqüen als objectius plantejats.

Cadascuna de les accions formatives impulsades en el Pla ha de tenir un referent responsable de fer-ne el seguiment i d'estar en contacte amb els membres de la Comissió mixta, la qual farà una valoració al final del curs i recollirà les propostes de millora que se'n puguin derivar.

Per fer aquesta avaluació final, la Comissió no només haurà de tenir en compte les aportacions dels referents que han seguit cada activitat, sinó també les de les persones participants. En aquest sentit, és adient disposar d'un qüestionari que serveixi per fer l'avaluació de cada activitat i reculli propostes de millora (*Vegeu Annex.*

Document 2).

RECURSOS

- [Famílies. Web del Departament d'Educació](#)

Aquest apartat ofereix múltiples recursos per a les famílies, els quals es poden fer servir en activitats formatives, per exemple:

- [Formació per famílies](#)

En aquest apartat s'ofereixen mòduls formatius per a famílies que permeten fer sessions formatives entre iguals o entre pares i professorat sobre temes diversos.

Cada mòdul està estructurat en dues sessions de treball (sensibilització i aprofundiment) en les que es plantegen activitats diverses: vídeos, articles, col·loquis, anàlisi de converses entre pares, enquestes d'autoconeixement... Alguns mòduls ofereixen la possibilitat que els docents puguin treballar el mateix tema en sessions de tutoria amb els alumnes, amb activitats que també tenen continuïtat en l'àmbit familiar.

- [Enquestes d'autoconeixement](#)

Aquestes enquestes en línia pretenen ajudar les famílies a valorar la seva actuació respecte aspectes relatius a l'educació dels fills. A partir de les seves respostes, els pares poden saber els seus punts forts i aquells en els que poden millorar. És un recurs vàlid per fer en tallers o sessions d'intercanvi entre pares.

- [Acompanyament emocional i salut mental](#)

Aquest apartat del web ofereix un conjunt de guies per a famílies sobre temes específics (trastorns alimentaris, assetjament, altes capacitats, TDAH, dol...).

És un recurs que es pot fer servir en tallers, xerrades informatives, debats educatius o espais d'intercanvi entre pares.

- [Relació famílies i escola](#)

Aquest apartat ofereix recursos per fer les famílies per acompanyar el procés d'aprenentatge dels fills i filles (acció tutorial compartida, carta de compromís educatiu, acompanyament escolar a casa...). Aquests recursos són adients per organitzar xerrades informatives sobre l'escolaritat dels fills.

- [Calaix de recursos](#)

Aquest apartat del web del Departament de Drets Socials ofereix informació i recursos sobre temes relacionats amb l'educació dels fills, com l'afecte, la comunicació, la salut, els hàbits, els jocs, etc.

És un recurs vàlid per organitzar xerrades informatives, debats educatius, fòrums, espais d'intercanvi entre pares, cafès tertúlia o tertúlies dialògiques

- [Vida Saludable](#)

En aquest espai del web Canal Salut del Departament de Salut es tracten temes que influeixen de manera molt directa en els hàbits diaris de l'àmbit familiar que ajuden a consolidar un estil de vida saludable: alimentació, hàbits d'higiene, entorn saludable, lleure amb seguretat, etc. És un recurs vàlid per organitzar xerrades informatives, debats educatius o espais d'intercanvi entre pares.

Annex 1 Qüestionari necessitats formatives de les famílies

Estem dissenyant el pla de formació per a famílies per al proper curs i per tal que respongui a les vostres necessitats, us demanem que marqueu cinc temàtiques sobre les que us agradaria que s'organitzessin formacions al centre educatiu:

EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA

Salut

- Primers auxilis a casa i prevenció d'accidents domèstics
- Hàbits saludables (alimentació, higiene, descans...)
- Trastorns de la conducta alimentària
- Problemes visuals i trastorns en l'aprenentatge
- altres:

Desenvolupament socioemocional

- L'autonomia en els fills i filles
- Educació emocional (reconèixer emocions pròpies i dels altres, gestió emocional...)
- Autoconeixement i autoestima
- Salut mental
- Criança positiva (normes i límits, educar sense cridar...)
- Convivència a casa: relació entre germans
- Gestió dels processos de dol
- Altres:

Convivència

- Les relacions positives en la infància
- Prevenció, detecció i intervenció davant de l'assetjament i el ciberassetjament
- Prevenció, detecció i intervenció davant de conductes d'odi i discriminació
- Altres:

Educació en l'ús i abús de les tecnologies

- Hàbits saludables davant les tecnologies
- Recursos web per a infants
- Consum d'audiovisuals
- Prevenció de l'addicció a les pantalles
- Xarxes socials: beneficis i riscos
- Competència digital per famílies
- Altres:

Educació per a la igualtat de gènere

- Contes i joguines per a la igualtat
- Rols de gènere i estereotips sexistes
- Conciliació i corresponsabilitat familiar
- Introducció a la diversitat afectiva i sexual
- Prevenció i detecció de la violència masclista
- Altres:

Acompanyament escolar

- L'acompanyament escolar a casa (els deures, l'agenda escolar...)
- El canvi de Primària a Secundària
- Hàbits lectors i promoció de la lectura
- Cursos de català per a pares i mares
- Altres:

Qüestionari necessitats formatives de les famílies

Estem dissenyant el pla de formació per a famílies per al proper curs i per tal que respongui a les vostres necessitats, us demanem que marqueu cinc temàtiques sobre les que us agradaria que s'organitzessin formacions al centre educatiu:

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Salut

- Canvis físics a l'adolescència
- Hàbits saludables (descans, higiene, alimentació...)
- Consum de substàncies
- Trastorns de la conducta alimentària
- Problemes visuals i trastorns en l'aprenentatge
- Altres

Desenvolupament emocional

- Educació emocional (reconèixer emocions pròpies i dels altres, gestió emocional...) i salut mental.
- Autoconeixement i autoestima
- Criança positiva (normes i límits, educar sense cridar...)
- La comunicació amb els fills adolescents
- Convivència a casa: relació entre germans
- Gestió dels processos de dol
- Altres:

Convivència

- Les relacions positives en l'adolescència
- Prevenció, detecció i intervenció davant de l'assetjament i el ciberassetjament
- Prevenció, detecció i intervenció davant de conductes d'odi i discriminació
- Altres:

Educació en l'ús i abús de les tecnologies

- Hàbits saludables davant les tecnologies
- Recursos web per a infants
- Consum d'audiovisuals
- Prevenció de l'addicció a les pantalles
- Xarxes socials: beneficis i riscos
- Competència digital per famílies
- Altres:

Educació per a la igualtat de gènere

- Educació per a la igualtat de gènere: trencar amb els rols i els estereotips sexistes
- Diversitat afectiva i sexual
- Conciliació i corresponsabilitat familiar
- Prevenció i detecció de la violència masclista
- Altres:

Acompanyament escolar

- Acompanyament escolar a casa (els deures, l'agenda escolar...)
- Orientació acadèmica i professional
- El canvi de Primària a Secundària
- Itineraris acadèmics i professionals després de l'ESO
- Itineraris acadèmics i professionals després del Batxillerat
- Cursos de català per a pares i mares
- Altres:

Annex 2 Qüestionari de satisfacció del conjunt d'activitats formatives: Participants

(S'ofereix una **mostra de preguntes** que cada centre ha d'adaptar)

Valoreu els següents temes relacionats amb la formació rebuda.

L'horari de l'activitat

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

L'espai on s'ha fet l'activitat

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

El format emprat (xerrada, col·loqui, taller, etc.)

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

El domini dels continguts per part de la persona dinamitzadora de l'activitat

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

La capacitat comunicativa de la persona dinamitzadora de l'activitat

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

La participació i l'intercanvi entre els participants

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

L'interès dels continguts

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

La resposta a les expectatives inicials

- *Molt satisfactori*

- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

La incidència dels continguts en l'educació dels fills i filles

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

En el cas que aquest tema de formació s'hagi treballat també a l'aula dels fills, creus que ha estat útil per a vosaltres?

- *Molt satisfactori*
- *Satisfactori*
- *Poc satisfactori*

Propostes de continuïtat o d'aprofundiment en l'activitat formativa:

Altres temes a tractar:

Propostes de millora sobre l'organització: